

PRÁVO A NÁSILÍ

Právo a násilí

- domnělá zjevnost, všudypřítomnost a letitá praxe → právo podmíněné násilím je fakt, který lze zpochybňovat, ale s pramalými účinky
- Platon: právo ve stavu podle přírody (právo, které je člověkem dobrovolně přijato) a spravedlnost s ním spojená jsou zcela prosty násilí → násilí je spojeno až s lidskou činností
- Thomas Hobbes: smlouvy bez meče nejsou než holá slova a vůbec nemají sílu zjednat člověku bezpečnost.
- Pascal: Spravedlnost je sporná, síla je velmi poznatelná a nesporná [...] když nebylo možno zajistit, aby to, co je spravedlivé, bylo silné, zajistilo se, aby to, co je silné, bylo spravedlivé.
- Neexistuje právo, pokud nemůže být potenciálně vynuceno, pokud neexistuje policie, armáda a vězení k tomu, aby trestaly a odstrašovaly možná porušení.

- Teorie moci – „představuje [si] stát jako vládu silného nad slabým a prohlašuje, že tento poměr ovládnutí jest odůvodněn přírodou.
- Bezmocný stát je pro nebezpečný protože
  - a) nedokáže chránit občana,
  - b) sám se nejednou uchyluje k postupům, které jsou v rozporu s „právním státem“,
  - c) vytváří prostor a atmosféru pro nastolení vlády pevné ruky.

Vztah práva a násilí

PRÁVO → **JAKO NÁSTROJ NÁSILÍ**

NÁSILÍ → **JAKO NÁSTROJ PRÁVA**

Definice násilí

- Problém definovat násilí → zmatení pojmů
- Spojováno s psychickým či fyzickým útlakem → prostředek jímž lze toho druhého „zlomit“ a přimět jej k jím nechtěnému jednání.
- *Násilí je nelegitimní nebo neautorizované užití síly s účelem ovlivnit rozhodnutí proti vůli nebo přání jiných. (Tato definice neumožňuje pohled z vnějšku.)*
- Problém díky žurnalistice, veřejné politice a každodennímu životu.

NÁSILÍ JAKO NÁSTROJ PRÁVA

- Právo usiluje o to být hranicí, nebo tuto hranici definovat, mezi skutečným a fiktivním, možným a vůbec nepředstavitelným.
- **Které násilí je legitimní?**
- Stát má monopol na násilí (Max Weber) → stát musí absolutně převážit jako subjekt násilí. (Násilí není jediný předpoklad, ale předpoklad nezbytný)
- „... jak mnoho lidí by odradila od krádeže pravděpodobnost, že dostanou horečku?“
- „Proto, abychom určili, jestli je závazek perfektní nebo imperfektní, je podstatné pouze to, jestli může být k jeho vynucení užito násilí; nic víc.“

PRÁVO JAKO NÁSTROJ NÁSILÍ

- I. poskytuje příležitost a metodu pro založení právního řádu (Jacques Derrida);
- II. dává právu (jako regulátor síly a donucení) důvod existence (Thomas Hobbes);
- III. poskytuje prostředky, skrze které právo jedná (Robert Cover).

Situace před ustavením práva

- Založit právo jiným způsobem než násilím je velmi obtížné. Vyžaduje soulad mezi subjekty, které jsou právu podřízeny – všichni společně musí být právu věrni, což nepředpokládá pouze racionální úvahu, či zvyk.
- Násilí představuje jednoduchý a **nejnižší společný jmenovatel**.
- Dokud lze vše převést na **rozumné uspořádání vztahů** a vše zahrát do popisu fungujícího systému, je násilí nadbytečným pojmem.

Násilí a normativita

- Zákon má regulativní charakter a je „pravidlem“ ne protože rozkazuje nebo přikazuje, ale protože musí především vytvořit sféru vlastních vztahů ve skutečném životě a založit tyto vztahy pravidelností.
→ **NÁSILÍ JE SCHOPNO TENTO STAV ZAJISTIT**
- John Austin:
  - I. Násilí přivádí do práva jistotu → Čím vyšší zlo následující porušení příkazu a nesplnění závazku bude, tím vyšší je pravděpodobnost, že povinnost bude dodržena. (Absolutního násilí zcela vylučuje nesplnění povinnosti)
  - II. Právo a jeho příkazy jsou spojeny s násilím, tedy se strachem → malý příkaz malá sankce, malý strach.

Násilí, normativita, Hart

- Ozbrojenec vyhrožuje silou, přímo nenutí.
- „Říkáme, že napomínáme nebo trestáme člověka, protože porušil pravidlo, ne proto, že bylo pravděpodobné, že ho budeme napomínat nebo trestat.“
- Pouto nikoli k násilí (či vyvolané násilím), ale spíše k obecným a abstraktním pravidlům. → Proto právo získává legitimitu.
- Stanley Fish – ozbrojence máme uvnitř naší hlavy.

Násilí formy

- Jedná se vůbec o násilí?
- Omezení v jednání → pouze některé z mnoha možností

Jacques Derrida, Walter Benjamin

- Násilí není jako zemětřesení → násilí má smysl a má cíl
- Přirozené právo → násilí je ospravedlnitelné skrze legitimní (správné) cíle.
- Pozitivní právo → soulad prostředků s pozitivním právem
- Máme tedy objektivní kritérium?
- Jak posuzovat toto násilí, které stojí proti tomu, kterému vládne uzurpátor, a které lze označit za násilí státní?
- Stát má strach pouze ze zakládajícího násilí. Z násilí, které je schopno ospravedlnit, legitimovat či přeměnit právní poměry, a tedy vystupovat jako násilí, jež má právo na právo.

Robert Cover

- Právní interpretace je tak neoddělitelně spojena se skutečnou hrozbou nebo praxí násilných činů, že je naprosto odlišná od „interpretace“ v literatuře a humanitních vědách.
- Právo je svět, který nás plně obklopuje.
- Stát ovládne právní mínění, pokud dokáže sám ovládnout násilí a plně je odstranit jako hrozbu závazkům. Závazek je tak pevný, jak velkému násilí dokáže vzdorovat.
- Násilí je přítomno obecně ve světě a proto i právo se s ním musí nějakým způsobem vypořádat.
- Soudci: Násilím, kterým vládnou totiž zabraňují boji mezi konkurenčními právními řády, mezi navzájem soupeřícími právy.
- **mučení** = úmyslné působením bolesti s účelem rozbít normativní svět oběti a jeho schopnost vytvářet sdílené reality

Spojené státy v. Tiede

- Soudce si uvědomil, že jeho rozsudek může mít i jiný dopad.
  - Rozhodnutí jsou vskutku uskutečňována „v mase“.
-

Jak nakládat s násilím

- Násilí však ve společnosti musí být současně vylučováno a podporována jeho efektivita:
  - snížení příznaků sociální odpovědnosti (nikdo neví, kdo jsem a ani se o mne nestará)
  - snížení zájmu o sebe sama.
  - umístěním subjektu do sociální instituce spojené s aplikací práva (odpovědná je instituce; nejde o mne),
  - ztráta vůle hodnotit sebe sama (dělám jen to, co se mi přikáže).
- Aparát musí být ve společnosti široce rozprostřen.

Michel Foucault

- moderní trestní justice oddělila soud a trestání
- právo své násilí mění na administrativní způsob regulace → ukrytí neracionální stránky práva